

'PRIDE AND PREJUDICE' ASARIDA 'PREJUDICE' TUSHUNCHASINING TARJIMA VA TALQIN MUAMMOLARI

G'ofurova Mubina Jasur qizi
ISFT Institute, Tashkent, Uzbekistan
gofurovamubina097@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada "Pride and Prejudice" asaridagi "prejudice" tushunchasining o'zbek tiliga "andisha" deb tarjima qilinishi tahlil qilinadi. Muallif ushbu tarjima asar mazmunini to'liq aks ettirmasligini, balki muallif niyatini qisman buzishini asoslab beradi. Elizabeth Bennet obrazi orqali insoniy idrokdagi xatolar ochib beriladi.

Kalit so'zlar: tarjima muammosi, prejudice, andisha, Jane Austen, Elizabeth Bennet, insoniy idrok

Abstract. This article analyzes the translation of the concept "prejudice" in the novel "Pride and Prejudice" into Uzbek as "andisha." It argues that this translation fails to fully convey the author's intention and distorts the original meaning. Through the character of Elizabeth Bennet, the article explores human misjudgment and cognitive limitations.

Keywords: translation issues, prejudice, andisha, Jane Austen, Elizabeth Bennet, human cognition

Аннотация. В данной статье анализируется перевод понятия "prejudice" в романе "Pride and Prejudice" как "andisha" на узбекский язык. Автор доказывает, что данный перевод не полностью передает замысел автора и искажает смысл произведения. Через образ Элизабет Беннет раскрываются ошибки человеческого восприятия.

Ключевые слова: проблемы перевода, prejudice, andisha, Джейн Остин, Элизабет Беннет, человеческое восприятие

Kirish:

Pride and Prejudice asarini shunchaki sevgi qissasi deb atash-bu shamolni tutib, uni "shunchaki havo" deyish bilan teng. Tashqaridan qaraganda hammasi oddiy: ikki inson, noto'g'ri tushuncha, oxirida esa muhabbat. Ammo ichkariga kirgan zahoti, bu hikoya inson tafakkurining eng nozik nuqtalarini titratadigan sahnaga aylanadi. Jane Austen bu asar orqali sevgi haqida emas, balki insonning o'z fikriga qanchalik tez ishonib qolishi haqida yozadi. Ayniqsa, sarlavhadagi "prejudice" so'zi bu asarning yuragi. Uni noto'g'ri tushunsak, butun asar ma'nosi xira tortadi.

"Prejudice" va "Andisha": Bir so'z, ikki olam

O'zbek tilida asar ko'pincha "Andisha va G'urur" deb tarjima qilinadi. Quloqqa yoqimli, ohangdor, hatto ma'naviy ranglarga boy. Lekin... bu chiroyli qobiq ichida ma'no biroz yo'qolib ketadi. "Andisha"- bu bizda ijobiy fazilat. U ehtiyotkorlik, muloyimlik, boshqalarning ko'ngliga qarashni anglatadi. Andishali inson-bu hurmatga loyiq inson. "Prejudice" esa butunlay boshqa manzarani chizadi. Bu faktlarsiz hukm chiqarish, odamni ko'rmasdan turib baholash, ya'ni "oldindan qaror qilish". Bu yerda ehtiyot emas, balki shoshqaloqlik bor. Muloyimlik emas, balki ichki qat'iy ishonch bor. Shu sababli "andisha" va "prejudice" o'rtasida sokin ko'prik emas, balki chuqur jarlik mavjud.

Elizabeth Bennet: Aql ham ba'zida xato qiladi

Elizabeth Bennet-ko'pchilik sevib qoladigan qahramon. U aqlli, hazilkash, mustaqil fikrlovchi. Ammo aynan shu kuchli tomonlari uning zaif nuqtasiga aylanadi. U odamlarni tez baholaydi. Tez xulosa qiladi. Va eng muhimi-o'z xulosasiga qattiq ishonadi. Fitzwilliam Darcy bilan ilk uchrashuvda u uni takabbur deb belgilab qo'yadi. Bu hukm faktlarga emas, hissiyotga asoslangan. Balki bu uning ichki g'ururi, balki rad etilganlik hissi. Agar biz Elizabethni "andishali" deb tasvirlasak, uning bu keskinligi yo'qoladi. U go'yoki yumshoq, ehtiyotkor qizga aylanadi. Ammo aslida u jasur, ba'zida esa xato qilishdan qo'rqmaydigan inson. Va uning eng katta dramasi-boshqalarni emas, o'zini noto'g'ri tushunganidadir.

Darcy va Elizabeth: Ikki oynadagi aks

Bu asarda "pride" va "prejudice" statik tushunchalar emas. Ular harakatda. Biridan ikkinchisiga o'tadi, o'zgaradi, sinadi.

- Darcy-g'urur timsoli. Uning sovuqligi ijtimoiy mavqedan kelib chiqadi.
- Elizabeth-prejudice timsoli. Uning xatosi esa ichki ishonchning haddan oshishidir.

Qiziq tomoni shundaki, ular bir-birining kamchiligini ko'rsatadigan oynaga aylanadi. Har biri boshqasiga qarab, aslida o'zini ko'ra boshlaydi. Elizabethning eng kuchli lahzasi-bu sevgi izhori emas. Bu- tan olish:

"Men hozirgacha o'zimni tanimas ekanman." Bu oddiy gap emas. Bu ichki inqilob.

Tarjima: So'z emas, niyat tarjima qilinadi

Tarjima-bu lug'atdan so'z topish emas. Bu muallif yuragini boshqa tilga ko'chirishdir. Agar biz "prejudice"ni "andisha" deb tarjima qilsak, biz nafaqat so'zni, balki muallif niyatini ham o'zgartirib yuboramiz. Asar yumshab ketadi. Keskinlik yo'qoladi. Insoniy xato-go'yo fazilatga aylanadi.

Shu nuqtada yangi talqin zarur:

- "Taassub"
- "Oldindan shakllangan qarash"
- "Yanglish hukm"

Bu variantlar mukammal emas. Ammo ular haqiqatga yaqinroq.

Xulosa: Eng katta jasorat — o'zini inkor eta olish

Jane Austen bizga oddiy haqiqatni eslatadi: inson ko'pincha boshqalarni emas, o'zini noto'g'ri tushunadi. "Asar sevgi haqida" degan fikr - bu faqat yuzaki qatlam. Aslida esa bu hikoya:

- noto'g'ri qarashlar,
- ichki g'urur,
- va eng muhimi- o'z xatosini tan olish jasorati haqida.

Agar biz Elizabethni "andishali qiz" deb qabul qilsak, biz uning eng katta g'alabasini yo'qotamiz. Chunki uning haqiqiy g'alabasi-sevgi emas. Bu haqiqatni tan olish.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Pride and Prejudice Austen, J. (1813/2000). Pride and Prejudice. Oxford: Oxford University Press.
2. Birk, H., & Rössler, A. (2022). What Happened to the 'Truth Universally Acknowledged'? Translation as Reception of Jane Austen in France. *Humanities*, 11(4), 77.

3. Fontcuberta, J. (2018). Eulàlia Presas, translator of Austen's *Pride and Prejudice*. Quaderns.
4. Yu, X. (2022). Translating (and rewriting) Jane Austen's food across time and space.